

Malmö stad

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Datum

2025-05-07

Adress

Diarienummer

GYVF-2025-1490

Yttrande

Till

Kommunstyrelsen

Remiss angående remiss Utbildningsdepartementet - Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19)

GYVF 2025–1490

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden föreslås besluta att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet Kunskaper för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19). Förslagen avser de obligatoriska skolformerna grundskola, specialskola och anpassad grundskola.

Förslagen är bara direkt tillämpliga vad avser de inledande delarna av läroplanen för gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och komvux. Betänkandet innehåller förslag till en fortsatt hantering av läroplanerna för förskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden yttrar sig om de skolformer som nämnden har ansvar för.

Nämnden anser att lärarna måste ha möjlighet att anpassa undervisningen efter elevernas behov och förutsättningar samt leda och utföra undervisning utifrån sin professionella kompetens. När det gäller att välja ut vilka kunskaper som är tillförlitliga och mer beständiga i olika ämnen bedömer nämnden att detta kan innebära en risk i att likställa "vetenskaplig grund" med en specifik kunskapssyn.

Nämnden anser att förslaget om sammanhållet beslutsfattande som gäller för de obligatoriska skolformerna inte är direkt tillämpligt för gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och komvux. Det stora antalet ämnesplaner i gymnasial utbildning och behovet av att nya ämnesplaner tas fram, gör att nämnden anser att det vore svårhanterligt om ämnesplanerna skulle ingå i läroplanen och att regeringen då skulle fatta beslut om helheten vid ett och samma tillfälle.

Nämnden är kritisk till att en så stor reform ska genomföras i gymnasial utbildning på så kort tid, det vill säga från och med höstterminen 2028.

Yttrande

Övergripande synpunkter

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet Kunskaper för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19). Förslagen avser de obligatoriska skolformerna grundskola, specialskola och anpassad grundskola.

Förslagen är bara direkt tillämpliga vad avser de inledande delarna av läroplanen för gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och komvux. Betänkandet innehåller däremot förslag till en fortsatt hantering av läroplanerna för förskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Nämnden yttrar sig endast om de skolformer som nämnden har ansvar för.

Nämnden saknar systematiska utvärderingar av nuvarande läroplaner. Innan ändringar i läroplanerna införs bör fördelar och utmaningar med nuvarande läroplaner utvärderas. När det gäller att välja ut vilka kunskaper som är tillförlitliga och mer beständiga i olika ämnen bedömer nämnden att detta kan innebära en risk i att likställa "vetenskaplig grund" med en specifik kunskapssyn. Det är en förenkling, och om skolan ska vila på vetenskaplig grund behöver de som verkar där vara medvetna om att det finns flera sätt att se på kunskap och reflektera kring detta för att förstå vilka följder det får för didaktiska val.

Nämnden är tveksam till att kraven på analys minskas i grundskolan och att det blir möjligt att vidareutveckla analysförmåga i gymnasieskolan. Nämnden vill lyfta att tidigare minskning av kravet för analys i grundskola som infördes 2022 bör utvärderas innan ytterligare ändringar införs.

De förslag som lämnades i betänkandet Bättre förutsättningar för trygghet och studiero (SOU 2025:8) som nämnden tidigare yttrat sig över, tog upp förändringar för rektor men utan att lämna förslag till ändrade motsvarande skrivningar i läroplanen. Dessa ändringar tydliggörs inte i nuvarande utredning heller. Nämnden vill lyfta vikten av helhetssyn på styrdokument i samband att ändringar föreslås.

Undervisningsstrategier och riktlinjer (utredningens förslag 3.2.3)

Det är inte tydligt i förslagen hur texter om undervisningsstrategier ska infogas i de nya läroplanerna. Nämnden anser att lärarna måste ha möjlighet att anpassa undervisningen efter elevernas behov och förutsättningar, leda och utföra undervisning utifrån sin professionella kompetens. Lärarna bör rimligen kunna välja vilken typ av undervisningsstrategi de bedömer fungerar bäst för den egna undervisningen och elevernas lärande och det kan finnas en risk att lärarnas självständighet begränsas om de måste förhålla sig till exempelvis bestämda undervisningsstrategier.

Det finns också en risk med att skriva in undervisningsstrategierna i läroplanen utifrån att om det visar sig att dessa inte är lämpliga utifrån ny vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet kommer det att innebära att kursplanerna behöver revideras, vilket bedöms vara svårare att göra än i jämförelse med en revidering av ett kommentarmaterial. I förslaget föreslås att Skolverket ska ta fram stödmaterial och kommentarmaterial som är knutet till läroplanerna. Nämnden anser att det är bättre att förslag på undervisningsstrategier i stället ingår som en del av detta stöd- och kommentarmaterial i stället för att vara en del av läroplanen.

Beslut om nya läroplaner (utredningens förslag 3.3.4)

Utredningen anser att beslutanderätten ska hållas ihop för alla delar av kursplanerna i de obligatoriska skolformerna. Utredningen föreslår att läroplanen ska innehålla inledande delar, timplan samt kursplaner inklusive betygs- och bedömningskriterier. Utredningen anser att det är viktigt att kursplanerna olika delar hänger ihop och därför ska utvecklas tillsammans. Regeringen ska därför fatta beslut om helheten och myndigheternas bemyndiganden för dessa beslut därför upphävas.

För gymnasial utbildning är bilden komplex när det gäller beslut om förändringar i ämnesplaner och läroplaner och andra styrdokument. Riksdagen fattar beslut om vad programmen i gymnasieskola och anpassad gymnasieskola ska heta och vilka ämnen som ska ingå i dem. Regeringen fattar beslut om de gymnasiegemensamma ämnena inklusive betygs-kriterier samt om inriktningarnas namn. Regeringen fattar också beslut om examensmål och programmål. För övriga ämnen är det Skolverket som fattar beslut om ämnesplanerna i sin helhet. Skolverket fattar beslut om inriktningarnas ämnen och programfördjupningar.

Nämnden anser därför att förslaget om sammanhållet beslutsfattande som föreslås för de obligatoriska skolformerna inte är direkt tillämpligt för gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och komvux. Det stora antalet ämnesplaner, cirka 700 för närvarande, i gymnasial utbildning och behovet av att nya ämnesplaner löpande tas fram, gör att nämnden anser att det vore svårhanterligt om ämnesplanerna skulle ingå i läroplanen och att regeringen då skulle fatta beslut om helheten. Det skulle innebära att varje förändring skulle kräva ett nytt beslut om helheten.

Förslag för att minska kraven på individualisering och anpassning samt stärka lärarnas roll (utredningens förslag 4.2)

Utredaren föreslår att elever som har svårigheter att följa den ordinarie undervisningen eller att tillgodogöra sig de kunskaper som anges i kurs- eller ämnesplanerna ska ges stöd. Det ska också framgå att elever som lätt tillgodogör sig dessa kunskaper ska ges undervisning som syftar till fortsatt kunskapsutveckling.

Stöd i form av extra anpassningar som i dag ska ges inom ramen för den ordinarie undervisningen ska utgå och den ordinarie undervisningen ska utformas för att förebygga stödbehov. Om läraren befarar att en elev inom den ordinarie undervisningen inte kommer att tillgodogöra sig de kunskaper som anges i kurs- eller ämnesplanerna och som minst motsvarar godkända resultat eller godtagbara kunskaper ska eleven ges stödundervisning eller särskilt stöd.

Flera betänkanden som har remitterats under 2024 och 2025 har föreslagit att eleverna inte ska ges stöd på samma sätt som sker idag. Bland annat har det tagits upp i Tid för undervisningsuppdraget (SOU 2025:26) och Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18). Huvudförslaget om stöd till eleverna tas upp i utredningen om en förbättrad elevhälsa, där ett delbetänkande, Förbättrat stöd i skolan (SOU 2025:44), nyligen remitterats. I delbetänkandet framgår det bland annat att eleverna ska få stödundervisning och särskilt stöd, men att stödundervisning i gymnasieskolan enbart ska ges i svenska eller svenska som andraspråk och matematik. Nämnden anser att det är viktigt att förändringarna inte medför att eleverna får mindre stöd än idag, och att det inte uppfattas som en signal att minska ner på stödet när extra anpassningar tas bort. Vad dessa förändringar innebär för elever och lärare utvecklas inte i detta betänkande och det är inte heller klarlagt vad stödundervisning kan innebära för gymnasieskolan som organisation. Det vill säga om stödundervisningen kommer att kräva fler speciallärare och specialpedagoger. Nämnden anser att det är viktigt att läroplanen speglar en förändring i hur stödet till eleverna ska organiseras, men yttrar sig inte över förslagen i denna del utan återkommer i yttrandet över delbetänkandet Ett förbättrat stöd i skolan (SOU 2025:44).

Utredningen föreslår även att skrivningarna om inflytande för elever och vårdnadshavare ska tydliggöras så att det blir tydligare att lärarna har ansvar för utbildningen. Liknande förslag fanns i betänkandet Tid för undervisningsuppdraget (SOU 2025:26). Nämnden yttrade då att förslaget att läraren leder och beslutar undervisning kan underlätta för lärare som utsätts för otillbörliga påtryckningar.

Kursplaner för yrkesämnena (utredningens förslag 10.3)

Utredningen föreslår att regeringen bör utreda hur ämnesplaner i yrkesämnena kan tas fram tillsammans med arbetslivet och hur man säkerställer att dessa kan ändras successivt. Inom ramen för utredningen bör regeringen även överväga att initiera en försöksverksamhet med gymnasiala yrkeskurser för vuxna i enlighet med den modell som i dag används inom yrkeshögskolan.

När det gäller förslagen om att se över ämnesplanerna för yrkesämnena sker detta redan idag genom att Skolverket involverar branscherna via branschråd. Nämnden har inga invändningar mot förslaget om det innebär att arbetslivets deltagande får en tydligare form, men vill lyfta i sammanhanget att det är viktigt att ämnesplanerna på ett

tydligare sätt än idag blir användbara för arbetsplatsförlagd utbildning inklusive lärlingsutbildning. Det är viktigt att de moment i ämnesplanerna som förläggs till arbetsplatser blir tydliga och handledarna kan använda ämnesplaner i sin planering av undervisning.

Införande av läroplaner för gymnasieskola och vuxenutbildning (förslagen 10.3.2 och 10.3.3)

Nämnden är kritisk till att en så stor reform ska genomföras på så kort tid. Utredaren beskriver själv att en del underlag för reformen måste tas fram i högt tempo för att kunna börja gälla för den nya tioåriga grundskolan. Nämnden anser att det behövs mer tid än till 2028 för att kompetensutveckla lärarna i de nya läroplanerna. Om lärarna ska tillämpa ny metodik enligt undervisningsstrategierna är det en större förändring som kommer att kräva mer tid och stöd. Samtidigt som de nya läroplanerna införs ska en betygsreform införas enligt förslagen i Ett likvärdigt betygssystem (SOU 2025:18). Nämnden bedömer att det också är en omfattande uppgift att införa det nya betygssystemet.

Nämnden bedömer att för lite tid har avsatts till att föra ut de nya kursplanerna till lärarna och att lärarna inte får tillräckligt med tid på att förbereda sig för att undervisa enligt de nya läroplanerna och kursplanerna. Nämnden anser även att det är orealistiskt att anta som utredaren gör att förändringen inte innebär något nytt åtagande för kommunerna (s. 568) trots att parallella läroplaner kommer att existera samtidigt, det vill säga både den föreslagna och Lgr 2011. Samtidigt med denna reform ska även förslaget om ett nytt betygssystem genomföras.

Konsekvenser

Huvudmännen och rektorerna kommer att behöva avsätta resurser i form av tid och personal för implementeringsarbetet. Det kommer med stor sannolikhet även handla om att nedprioritera annat utvecklingsarbete och öka kollegial samverkan för att genomföra en lyckad implementering. I implementeringen behöver det också identifieras vad i undervisningen och utbildningen som ska förändras, läggas till eller tas bort samt se till att detta avspeglas i det faktiska arbetet.

Nämnden delar utredningens bedömning om att den nya läroplanens utformning även kommer medföra en ökad statlig styrning av skolan. Utifrån detta bör de kommunala huvudmännen kompenseras för eventuella merkostnader i enlighet med proportionalitetsprincipen.

Ordförande

Juan-Tadeo Espitia (S)

Förvaltningsdirektör

Anneli Schwartz

